

Михайло САГАЙДАК,

д-р екон. наук, професор, в.о. завідувача кафедри менеджменту
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID 0000-0001-6526-1170

sahaidak@kneu.edu.ua

Ірина СІМШАГ,

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
освітня програма «Менеджмент»
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ORCID 0000-0002-4530-517X

simshah@kneu.edu.ua

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В РОЗБУДОВІ СИСТЕМИ КОМПЛАЄНС-МЕНЕДЖМЕНТУ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність. Трансформаційні зміни сфери вищої освіти, пов'язані з євроінтеграційним курсом країни, розвитком систем забезпечення якості та дотриманням принципів прозорості та підзвітності, спричиняють необхідність формування ефективної системи комплаєнс-менеджменту. Комплаєнс розглядається не лише як інструмент дотримання нормативно-правових вимог, а й як частина корпоративної культури організацій та закладів вищої освіти зокрема. Особливої уваги потребує впровадження прозорих процедур і політик, зокрема в частині академічної доброчесності.

Впровадження комплаєнс-менеджменту в сфері освіти потребує скоординованої партнерської взаємодії усіх зацікавлених сторін та підготовки відповідних фахівців, здатних забезпечувати формування ефективних комплаєнс-систем.

Результати дослідження. У широкому розумінні, під комплаєнсом розуміють дотримання визначених правил, стандартів та норм поведінки [1]. Одним з актуальних напрямків розвитку комплаєнсу в системі вищої освіти України є антикорупційний комплаєнс. Це зумовлено вимогами законодавства та соціальними запитом на необхідність підвищення рівня довіри населення та здійснення діяльності на засадах прозорості. Таке явище, як «корупція» у Конвенції Організації Об'єднаних Націй розглядається як певна злочинна діяльність [2]. У контексті функціонування сфери вищої освіти, корупція може бути пов'язана з академічною діяльністю, процесами управління та процедурами вступу на навчання.

Значна увага приділяється питанням забезпечення академічної доброчесності, яку визначено однією із засад державної, зокрема антикорупційної політики у сфері освіти, що забезпечує об'єктивність і справедливість здійснення освітнього процесу [3]. Порухення принципів академічної доброчесності призводять до зниження довіри до закладів вищої освіти з боку суспільства. Дослідження корупційних ризиків у сфері вищої освіти, проведені за останні декілька років, дозволили визначити та узагальнити найбільш поширені корупційні ризики та рекомендації з їх мінімізації [4].

Зростання інтересу та уваги до антикорупційної діяльності, зумовило розвиток комплаєнсу в організаціях різних сфер діяльності, зокрема і закладах вищої освіти. Впровадження комплаєнсу у сфері вищої освіти регламентується низкою законодавчих, з-поміж яких: закони України «Про освіту» та «Про запобігання корупції», Державна антикорупційна програма на 2023-2025 роки, кодекси етики, розроблені та затверджені закладами вищої освіти.

Ефективність роботи системи комплаєнсу забезпечує налагоджений процес управління організацією, що передбачає, зокрема наявність відповідних кваліфікованих фахівців. Результати проведених досліджень та опитувань антикорупційних уповноважених у сфері вищої освіти дали змогу виокремити низку проблем, пов'язаних з низьким рівнем обізнаності уповноважених щодо своїх функціональних обов'язків, відсутністю мотивації до самовдосконалення та розвитку, неефективною взаємодією як з учасниками освітнього процесу, так і з уповноваженими підрозділами державних інституцій, яким підпорядковані заклади вищої освіти. Крім того, спостерігається обмежений доступ до освітніх програм, орієнтованих на формування та розвиток компетентностей у сфері комплаєнсу [5].

На нашу думку, формування партнерських відносин між зацікавленими у розвитку ефективної системи комплаєнс-менеджменту сторонами на засадах стратегічного партнерства забезпечить координацію дій, обмін кращими практиками та створення простору для спільної діяльності, що ґрунтується на принципах прозорості, підзвітності та доброчесності. З огляду на євроінтеграційний вектор розвитку країни, вибудова саме стратегічного партнерства може забезпечити консолідацію зусиль ключових стейкхолдерів з метою досягнення спільних результатів у довгостроковій перспективі:

- підвищення інституційної спроможності закладів вищої освіти (шляхом доступу до експертизи, ресурсного забезпечення та методичного супроводу);
- інтеграції стандартів та політик доброчесності в освітній процес і управління;

- розвитку професійних підходів до забезпечення етичної поведінки та протидії корупції;
- підготовки фахівців, спроможних впроваджувати комплаєнс-політики в діяльність організацій;
- формування комплаєнс-культури як в освітньому, так і бізнес-середовищі.

Висновки. Формування системи комплаєнсу у сфері вищої освіти має відбуватись як цілісний та послідовний процес, основу якого складає запровадження дієвих інструментів забезпечення доброчесності, підвищення рівня відповідальності менеджменту закладу вищої освіти та формування етичного середовища. Розвиток ефективної системи комплаєнсу неможливий без налагодження міжсекторальної взаємодії. Стратегічне партнерство, засноване на довірі, спільних цілях, цінностях та баченні здатне створити середовище для формування культури доброчесності та підвищення суспільної довіри до сфери вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Cambridge Dictionary. *Compliance*. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/dictionary/english/compliance>. (дата звернення: 14.04.2025).
2. United Nations Convention Against Corruption. *United Nations*. New York. 2004. URL: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf. (дата звернення: 10.04.2025).
3. Закон України «Про освіту». *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (дата звернення: 10.04.2025).
4. Цип'ящук, М. Корупційні ризики у вищій освіті. ТОП 25: Стратегічний аналіз корупційних ризиків / М. Цип'ящук, К. Дацко, Ю. Ломжець. Київ : НАЗК : Асоціація юридичних клінік України, 2022. 106 с. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/TOP_25_koruptsiy-ni_ryzyky_u_vyshhiy-osviti.pdf (дата звернення: 15.04.2025).
5. Сагайдак, М., Сімшаг, І. Стратегічне партнерство тріади стейкхолдерів «Освіта-Бізнес-Держава» у підготовці фахівців з комплаєнс-менеджменту в Україні. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-156>.